

Exodus

Lekció: Róm. 5.1-11
Textus: 2Móz. 32.1-29

2008. ápr. 26.
Gazdagrét

Az összetört szövetség (A jelenlét hamis formái)

Drámai fejezethez érkeztünk Isten népe történetében. Egy olyan eseményhez, amelynek egyetlen párhuzama van a Bibliában: Ádám és Éva bűnbeesése. Izrael bűnbeesése az, ami itt történik, az ártatlanság elvesztése. Mindaz, ami eddig történt, mindaz, amit Isten népe vágyott kezdettől fogva, mindaz, amit Isten megcselekedett és megígért veszélybe kerül.

Izrael, a megszabadított, az egyiptomi rabszolgaságból kiváltott nép most lépett be az Istentől felkínált szövetségbe. Utolsó szavuk a Sínai hegy tövében ez volt: „*Engedelmesen megtesszük mindazt, amit az Úr rendelt.*” (2Móz. 24. 7) Megismerték az őket megszabadító Isten félelmetes jelenlétét, és elkötelezték magukat mellette. Isten népe lettek, az Úr pedig az ő Istenük lett. Éppen csak, hogy beléptek ebbe a kapcsolatba, ünnepélyesen ígéretet tettek, megkötötték a szövetséget állatok levágásával, és a vér az oltárra ill. a népre való hintésével. Isten újra magához hívta Mózes, a közbenjárót, aki a hegyen instrukciókat kap a szent sátor elkészítésére vonatkozólag. Isten arra készíti ezzel Mózes, és Izraelt, hogy majd amint továbbhaladnak a Sínai hegytől, jelenléte velük legyen folyamatosan. A szövetséges népnek abban a kiváltságban lesz része, hogy Isten közöttük lakozik. Minden ideálisan, csodálatosan alakult eddig, minden kész arra, hogy Isten és népe mindkét fél számára örömet és elégedettséget nyújtó kapcsolatban éljenek.

A mai szakaszban ez az ideális helyzet váratlanul felborul, a szövetség összetörik, felbomlik, Isten jelenléte kérdésessé válik, mindaz, ami eddig történt, szinte lenullázódik. Hogyan törhet össze a szövetség, amelyet Isten olyan nagy gonddal épített fel? És milyen lehetőségek maradnak ezután? Ezekre a kérdésekre keressük a választ a mai igében.

I. A várakozás kísértései

Az utolsó kép, amit a nép Mózeshez köt, hogy Mózes eltűnik a hegy tetején a felhőben és a tűzben, Isten dicsőségének a kiábrázolódásában. Negyven nap és negyven éj telik el, és hiába várják Mózes, nem jön vissza. Negyven nap túl hosszú idő... Korábban jelen volt Isten, és különösen is az ő közbenjárója, Mózes. Mindent ő intézett, ő vezetett ki bennünket Egyiptomból, ő ment fel a hegyre az Úrhoz, általa beszélt velünk az Úr, és benne bíztunk, hogy tovább fog vezetni új hazánk felé. De Mózes nincs sehol, senki sem tudja, mi lett vele, valószínű, hogy baleset érte. Miért időzne ennyi ideig a hegyen? „*Nem tudjuk, mi történt ezzel a Mózessel, aki felhozott bennünket Egyiptomból.*” – olvassuk.

Nem az első nap mondják, nem is a másodikon, nem is a harmadikon. De ahogy várakoznak, változik a helyzet. Kezd megfakulni az emléke a szent Istennel való találkozásnak. Mindeközben egyre hatalmasabbá növekednek a kérdések, az

aggodalmak, az árnyak. A feladat, ami előttük áll, nem jelentéktelen. Tovább kell haladni, eljutni Kánaánig, meg kell vívni az ellenséges népekkel, el kell foglalni az országot. Mindig tudták, hogy nem képesek erre, nem véletlenül mondták már korábban is, a pusztai vándorlás idején, hogy jobb lett volna Egyiptomban maradni. Előttük a vándorlás, előttük a harcok, a honfoglalás, a letelepedés, de nincs vezetőjük. Ahogy telnek a napok, egyre jobban elhatalmasodik rajtuk a félelem. Nincs Mózes, így Isten jelenléte is bizonytalanná vált.

A folyamatot érzékeljük, sőt, ismerjük. Az Istennel való kapcsolatban az élmény, a tapasztalás, a jelenlét átélése idővel megkopik, és az ember erősen érzi a hiányt, amelybe egyre tolakodóbban nyomul be a kétely, az aggodalom, a félelem. A legtöbben, akik Isten szeretetét és világosságát éltük át a megtérésünkön (többen Alfa hétvégén, vagy cursillón), akik számára egyszer csak felragyogott az Istennel való kapcsolat tisztán, világosan, Isten szeretetének tapasztalásával, egy idő után egyre jobban hiányoljuk ezt. Egy nap, két nap, három nap – rendszerben, de negyven nap? Negyven napja már csak várakozunk, és nem történik semmi. Nem halljuk Istent, nem érezzük a szeretetét, nem tapasztaljuk a jelenlétét. Talán elfelejtett? Talán baleset történt? Talán csak káprázott a szemünk, amikor őt láttuk a hegyen? Talán Mózes is csak érzéki csalódás áldozatává vált? Csak belelovaltuk magunkat ebbe az egészbe?

Az egész helyzetben a legfájóbb, hogy míg a népen eluralkodik a kétely a szövetséges Isten jelenlétével kapcsolatban, közben Isten és Mózes éppen azon „dolgoznak”, hogyan fog az Úr közöttük lakozni. Miközben szívükre leszállnak a félelem és elbizonytalanodás árnyai, az Úr nem feledkezett meg róluk. Hogy feledkezett volna meg? Hiszen szövetséget kötött velük! Hiszen ígéretet tett nekik, hogy Izrael az Úr népe, az Úr pedig Izrael Istene. Mit gondol a nép a szövetségről? A vérről, amely összeköti őket, hiszen részben az oltárra (Isten képviselőjében), részben rájuk hintetett? Hol van a hitük, a bizalmuk abban, hogy Isten megtartja azt, amit a szövetségben ígért? Hol van a meggyőződés, hogy Isten hozta ki őket Egyiptomból szolgája, Mózes által, de mégis csak az Úr az, aki itt cselekedett? Ennyire törekeny, ennyire gyenge lábakon áll a hitük?

A várakozás negyven napjának a kísértése, a veszélye ez. Mert ha ezekben az időszakokban, amelyek jelen vannak mindannyiunk életében, nem tudunk a szövetséges Isten ígéreteibe kapaszkodni, ha nem tudunk bízni abban, aki számára élethalál kérdés a velünk kötött szövetség (hiszen Jézus Krisztus halála a szövetség ára!), akkor győz a kétely. Ha a hitnek, a bizalomnak az elkötelezettsége, az állhatatos kitartása nem tud felülkerekedni az aggodalom, az előttünk álló feladatok nagysága, nehézsége miatti félelem miatt, azt tesszük, amit Izrael. A várakozásban felülkerekedő sötétség borzalmas tette indítja a népet.

II. A jelenlét hamis formái

„Jöjj, és készíts nekünk Istent, hogy előttünk járjon, mert nem tudjuk, hogy mi történt ezzel a Mózessel, aki felhozott bennünket Egyiptomból.” Mit tett velük a várakozás, valamint az, hogy nem kapaszkodtak bele Isten szavába, Isten ígéretébe! A nép, amelynek utolsó szava az volt, hogy mindent megteszünk, pontosan úgy, ahogy az Úr parancsolta nekünk, most istent követel, aki előtte jár. Az Úr azt ígérte a Szövetség Könyvében, hogy angyala előttük fog járni, de a nép most maga fogja pótolni az Úr

jelenlétének látszólagos hiányát. Az aranyborjú hamar megszületik: a nép készséggel adja vagyonát, önkéntes adományát arra, hogy pótolja az isteni jelenlétet. Az aranyborjú elkészítésének leírása, nem véletlenül, ellentétes a szent sátor elkészítésére adott instrukciókkal. A szent sátor, az igaz isteni jelenlét helyének elkészítését az Úr kezdeményezik, az aranyborjú, a hamis isteni jelenlét felállítása a nép ad hoc ötlete. A szent sátor készítését hosszas és részletes felkészülés előzi meg, az aranyborjút meg összedobják, ahogy jön (v. 4. Áron „*vésővel mintát készített és borjúsobrot öntött*” - elég rövid megfogalmazás.) Izrael szentje a sátorban a mindenki elől elrejtett szövetség lábán trónol, az aranyborjút semmilyen szentség nem veszi körül. A láthatatlan, érinthetetlen Isten helyett egy látható, megfogható bálvány születik. A személyes, megszólaló Úr helyett egy néma és halott tárgyat készítenek. Az igazi ironia, hogy a nép elhagyja a valóságos isteni jelenlétet, és annak ígéletét, hogy istenét ilyen formában kösse magához. Majd így kiáltanak, egy, az Urat is megvető ellenhitvallással: „*Ez a te istened, Izrael, aki kihozott Egyiptom földjéről.*”

Ebben a tettben Izrael egyértelműen megtörte az Úrral való szövetséget. Olyan ez, mintha valaki az esküvője másnapján lenne hűtlenné választottjához. Az egyik mondata a szövetségkötéskor: mindent megteszünk, amit parancsoltál (ne legyen idegen istened, ne készíts magadnak faragott képet), a másik pedig: készíts nekünk istent, aki előttünk jár. Másnap hatalmas ünneplés kezdődik, amit nem átallnak az Úr ünnepeinek nevezni. Áldozatokat mutatnak be az aranyborjúnak, „*azután leült a nép enni és inni, majd mulatozni kezdtek.*” Az istenség jelenlétében való evés a vele való közösség megélése, a mulatság pedig szintén az istentisztelethez kapcsolódó elem. Hogy erről a „mulatságról” képünk legyen, vegyük figyelembe, hogy amikor Mózes Józsuéval közeledik a táborhoz, már messziről hallják azt, amiről Józsué azt gondolja, hogy harci lárma. A táncnak, az éneklésnek, a mulatozásnak szexuális fennhangjai is lehettek a „mulatozik” szó jelentései alapján, így nem járunk messze az igazságtól ha azt állítjuk, az aranyborjú istentisztelete orgiába csapott át, amely egyáltalán nem volt ritka a legkülönbélebb pogány vallásokban a legkülönbélebb korokban.

Az igazi, valóságos jelenlétet felváltotta a hamis jelenlét. Akik nem tudtak hitben várakozni, akik nem tanultak meg hitben élni és járni, akik nem tudták így kötni magukat a szövetséges Isten jelenlétéhez, hamis jelenlétet kreáltak maguknak. Mert az embernek szüksége van erre a titokzatos jelenletre. Az ember vágyik a természetfelettire, a vallásos élményre, még ha nem is így fogalmazza ezt meg. Amennyiben nem tölti be ezt a vágyat az Úr jelenléte, az ember jelenlét-pótlékot készít magának. Az aranyborjú elkészítése, az ehhez kapcsolódó ünneplés, a vad orgiába átmenő istentisztelet ennek a megnyilvánulása. A hamis isteni jelenlét, az ezáltal kialakuló közösség, a testiséget felvonultató mulatozás különböző formákban jelent és jelenik meg ma is. Keresztyén istentiszteleteken, ahol az élmény, a rajongás kerül a középpontba. Az ezotériában, okkult gyakorlatokban, ahol a valóságos isteni jelenlét helyébe a személytelen erő, energia, kozmikus tudat, megvilágosodás, stb. nevében egy másik valóságos, de nem isteni, hanem ördögi jelenlét lép. Nem vallásos formában az isteni jelenlét, az Úrral való kapcsolatban elnyert szeretettség, elrejtettség, biztonság érzéseit keresi az ember akár a pénzben, akár a szexben. A féktelen bulizás, az egyéjszakás kapcsolatok, a pénz hajszolása mind-mind egy bizonyos, nem vallásos formája annak, ahogy az ember megpróbálja pótolni a teremtő Isten jelenlétét, amelyre szomjas lelke vágyódik. Érdemes átgondolni, hogy saját, személyes életünkben milyen

formákat ölt a hamis jelenlét biztosítása. Hol és miben kreálunk magunknak bálványokat, amelyek biztosságot, megelégedést, bensőségességet, közösséget, elfogadást ígérnek nekünk azokban az időszakokban, amikor Isten jelenlétére várakoznunk kell. Amikor ő valamit cselekszik, valamit készít, valamire készül, de hiába. A negyvenedik napon kézbe vesszük a sorsunkat, és istent faragunk magunknak. Ott táncolunk körülötte, ott borulunk le előtte, és ott kiáltjuk, vagy mondjuk magunkban: látod, ez az, ami megment, ami életet ad, ami megelégit; ezért érdemes élni...

III. A közbenjáró lehetősége

Ebben a helyzetben olvassuk Mózes és Isten első párbeszédét, amelyet majd számos követ még a 33. és 34. fejezetben. Mózesnek, mint az Úr és a nép közötti közbenjárónak az alakja ezekben a részekben bontakozik ki előttünk hihetetlen mélységben. Mire készül az Úr, amikor tudomást szerez a nép hűtlenségéről? Hogyan áll Mózes az Úr elé a nép oldalán, majd a nép elé, az Urat képviselve? Mi lesz a vége a szövetségtörésnek? Az első párbeszédet vizsgáljuk ma.

Az Úr, mivel ő az Úr, tudja mi történt: „*Indulj, menj le, mert elromlott a néped, amelyet kihoztál Egyiptomból. Hamar letért arról az útról, amelyet megparancsoltam nekik. Borjúsobrot készítettek maguknak, az előtt borulnak le, annak áldoznak, és ezt mondják: Ez a te istened, Izrael, aki kihozott Egyiptom földjéről.*” Mennyi fájdalom van az Úr szinte minden szavában! Mennyi fájdalom, mennyi harag! A te néped, Mózes (tehát nem az enyém már...). Aki te hoztál ki Egyiptomból (tehát nem én, mondják...) Milyen pátosszal mondhatja Isten, borjúsobrot készítettek és ott hajlonganak előtte. Mintha nem én könyörültem volna meg rajtuk, mintha nem én adtam volna a fáraóra a tíz csapást, mintha nem én nyitottam volna szét a Vörös-tengert, mintha nem én vesztettem volna el a fáraót és seregét, mintha nem én vezettem volna őket a pusztában mannával gondoskodva róluk, mintha nem én jelentem volna meg nekik a Sínain, mintha nem én ajánlottam volna szövetséget nekik... De nekik a borjú kell. „*Most hagyd, hogy fellángoljon ellenük haragom és végezzek velük! De téged nagy néppé teszek.*” Ez a mondat félelmetes. Félelmetes – de jogos. Istenek az a szándéka, hogy mindent újra kezd. Újra kezdi megváltó tervét – de nem ezzel a néppel, aki mindent lenullázott. Újra kezdi, amit megígért Ábrahámnak – Mózesnek. De ez a nép nem az ő népe már, kikerültek az ő látóköréből. Akikkel sokra szövetkezett, azok nagyon mélyen bántották meg. De még Mózesnek is szava lehet, amint erre rámutat az Úr „most hagyd” bevezető formulája.

Mózes azonban nem hagyja. Mert Isten haragja nem jutott még a megváltótathatatlanságig. „*Mózes ... esedezett Istenéhez, az Úrhoz, és ezt mondta: Miért gerjedsz haragra, Uram, néped ellen, amelyet nagy erővel és hatalmas kézzel hoztál ki Egyiptomból?*” A te néped, akit te hoztál ki, ragaszkodik a valósághoz Mózes. Majd Isten következetességére apellál: „*Ne mondassák az egyiptomiak: veszítükre vitte ki őket az Isten, megölte őket a hegyek között, és eltörölte őket a föld színéről.*” Mi értelme lenne ennek? Mi értelme lenne sok munkádnak, hatalmas tetteidnek, Uram, ha most vége lenne? És mit beszélnének rólad az egyiptomiak, a népek, a pogányok, ha megtudnák mindezt? Majd egy másik érvet is bevet: „*Emlékezz szolgálóidra, Ábrahámra, Izsákra és Izraelre, akiknek önmagadra esküdtél, és ezt ígérted: úgy*

megsokasítom utódaidat, mint igen a csillag, és örökké birtokukban lesz az az egész föld...” Mózes emlékezteti Istent az ígéretre, amit Isten esküvel erősített meg. Micsoda kapcsolatot feltételez ez a beszéd, ez a közbenjárás Mózes és az Úr között! Direkt, őszinte, egyértelmű. És a közbenjárás eredményes: „Az Úr szájalomra indult, és nem hozta rá népére azt a bajt, amit mondott.” Talán ezen a ponton többen meglepődünk: Milyen Isten az, aki néhány érv alapján megváltoztatja a szándékát? Ha nem gondolta komolyan, miért mondta? Ha komolyan gondolta, miért ilyen gyenge? És míg látszólag mindez Istent és a (keresztény) hitet hitelteleníti, hiszen olyan emberi, olyan túl egyszerű, olyan gyerekes, ami Isten és Mózes között történt, valójában mindez megerősít engem. Mert nem arról van szó, hogy Mózes sarokba szorított egy gyenge Istent érveivel, hanem arról, hogy az Úr komolyan veszi a kapcsolatot. Mózes szavainak, a közbenjáró imádságának jelentősége van. Nem kell megtagadnunk az értelmünk, ha hiszünk, ha közbenjárunk, ha imádkozunk; nem kell megtagadni az emberi mivoltunk, aminek fontos része a párbeszéd. Isten megváltoztatja a döntését, és ebben felsejlik a változhatatlan: haragja mögött megbúvó örök szeretete. Isten nem törli el a népet, aminek sorsa még ezután is kérdéses. A közbenjáró menekülést szerzett, de a megtört szövetség jeleként, a hegyről lejöve, összetöri a kőtáblákat. Hogy Isten jelenléte milyen formát ölt Izrael népe között a jövőben, az még mindig kérdés.

Befejezésül egyetlen egy dologra szeretném a figyelmünket felhívni. Mózes és Isten párbeszédéről, a közbenjárás tényéről és eredményéről a nép semmit sem tud. Ők még teli torokból kántálják a borjú énekeket, magukból kivetkőzve buliznak, miközben nemcsak elítélésük, hanem megmenekülésük is eldőlt. Ahogy nem tudtak semmit arról, hogy az Úr olyan instrukciókat ad Mózesnek, amely jelenlétét biztosítja, miközben ők a jelenlét hiányában hamis jelenlétet kreáltak maguknak, arról sem tudtak, hogy a hegyen milyen drámai párbeszéd zajlik az általuk elhagyott Isten és a közbenjáró között. A harc zajlik értünk, miközben mi azt hisszük, magunk vagyunk.

Hasonlóképpen: „*Isten abban mutatta meg rajtunk a szeretetét, hogy Krisztus már akkor meghalt értünk, amikor bűnösök voltunk.*” (Róm. 5.8) ÁMEN!